

Ганна Вікторівна БУЛКОТ

к.е.н., доцент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2657-2862>
e-mail: Rurcanna@ukr.net

Надія Олександрівна БУГАЙ

к.е.н., доцент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4670-935X>
e-mail: super.bsv2011@ukr.net

Ірина Ігорівна МАТІЄНКО-ЗУБЕНКО

к.е.н., доцент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0266-1489>
e-mail: matienko-zubenko.iryna@kneu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню особливостей організації внутрішнього податкового контролю в Україні з метою покращення ефективності оподаткування та забезпечення дотримання податкового законодавства. Зазначено відмінності між зовнішнім та внутрішнім податковим контролем. Систематизовано механізми та процедури, що може бути застосовано в організації внутрішнього податкового контролю. Зазначено головні проблемні аспекти внутрішнього податкового контролю в Україні та окреслено напрями їх вирішення. Визначено особливості внутрішнього податкового контролю в умовах цифровізації економіки.

Ключові слова: податковий контроль, ризики, прогнозування, санкції, оподаткування, податкові норми, цифрові технології, штучний інтелект, роботизація, блокчейн, віртуальна реальність

ВСТУП

Питання контролю правильності та своєчасності нарахування та сплати податкових зобов'язань є важливим аспектом для підприємств в Україні. Вже з моменту створення підприємства або у виборі системи оподаткування власниками здійснюються ретельні розрахунки з метою мінімізації податкового навантаження. Протягом свого функціонування підприємства щоденно стикаються з питаннями правомочності господарських операцій та їх податкових наслідків. Ці операції можуть бути предметом податкових перевірок з боку податкових органів. Отже, контроль правомірності господарських операцій та правильності їх оподаткування, а також формування доказової бази законності цих операцій, є важливим завданням, яке вимагає застосування інструментів податкового менеджменту на підприємстві.

Однією з основних особливостей саме внутрішнього податкового контролю (ВПК) в Україні є його багатоаспектність. Українська податкова система включає різноманітні види податків, такі як податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб тощо. Кожен з цих податків має свої особливості та вимоги до ведення обліку та звітності. Внаслідок цього організація ВПК вимагає від підприємств ретельного дотримання податкових норм і правил у всіх аспектах їх діяльності.

Організація ВПК в Україні має велику актуальність у зв'язку з тим, що податкова система України є складною та динамічною. Часті зміни податкового законодавства створюють потребу впровадження ефективних механізмів контролю для забезпечення дотримання податкових вимог.

Українська економіка стикається з проблемою недостатнього дотримання податкових обов'язків та ши-

рокого спектру порушень у сфері оподаткування. Внутрішній податковий контроль є важливим інструментом для виявлення та запобігання таким порушенням. Одним з дієвих складників цього процесу є вміння застосовувати передові досягнення інформаційних технологій як з боку податкових органів, так і з боку їх потенційних клієнтів.

МЕТА статті – дослідити та описати особливості організації внутрішнього податкового контролю в Україні.

Об'єктом дослідження є ВПК. Предмет дослідження – особливості організації ВПК в Україні, включаючи правові, організаційні, методичні та інші аспекти, які впливають на його ефективність та результативність.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та теоретичною основою роботи є наукові праці вітчизняних та іноземних фахівців з організації ВПК в Україні. У статті застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: конкретизації – розроблення конкретних рекомендацій із вдосконалення організації ВПК; пошуковий за наявною методичною та науковою літературою з аналізом знайденого матеріалу; аналіз документації та результатів діяльності дослідників з проблеми проведеного дослідження; індукції – для аналізу і узагальнення конкретних процедур та механізмів, що може бути застосовано в організації ВПК.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі акти України, національні нормативні документи, що регламентують процес бухгалтерського обліку, аудиту та контролю, теоретичні розробки науковців, монографії, автореферати дисертацій, посібники, збірники наукових праць, матеріали наукових конференцій, наукові фахові та періодичні видання, Інтернет-ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ

У сучасних умовах, коли підходи до понять, пов'язаних з «податковим контролем», стають все більш інваріантними, важливо чітко визначити види податкового контролю, який включає зовнішній та внутрішній контроль. Зовнішній податковий контроль означає діяльність уповноважених державою органів з контролю за правильністю нарахування, повнотою та своєчасністю сплати податків, зборів та обов'язкових платежів платниками податків, податковими агентами та платниками зборів до бюджету та державних спеціалізованих фондів. ВПК передбачає внутрішньо-корпоративну контрольну діяльність, спрямовану на формування бази оподаткування (сплату обов'язкових платежів та зборів) та виконання фіскальних зобов'язань з метою збалансування інтересів учасників податкових відносин, контролю за реалізацією прав підконтрольними суб'єктами, зниження податкових ризиків для держави, територіальних громад, господарюючих суб'єктів та населення, виявлення порушень податкового законодавства, запобігання їх виникненню, підвищення податкової культури та дисципліни платників податків, обов'язкових зборів та платежів [7].

Отже, зовнішній податковий контроль відображає діяльність державних органів, а ВПК є внутрішньо-корпоративним механізмом, що допомагає підприємствам забезпечити дотримання податкових норм і підвищити ефективність у сфері оподаткування. Зовнішній податковий контроль виконується державними органами, які мають повноваження контролювати платників податків, перевіряти правильність нарахування та своєчасність сплати податків та зборів. ВПК, зі свого боку, здійснюється самими підприємствами шляхом створення внутрішнього контролю, який включає в себе процедури та механізми для визначення та мінімізації податкових ризиків, ведення обліку та звітності, а також виявлення порушень податкового законодавства [8].

О.В. Артюх обстоює думку, що ВПК можна визначити як процес, що здійснюється господарським суб'єктом із застосуванням специфічного інструментарію для забезпечення достатньої впевненості у досягненні таких цілей: правильної процедури сплати податків, зборів та інших податкових платежів; дотримання податкового законодавства; управління податковими ризиками; підвищення ефективності функціонування господарської одиниці у сфері оподаткування.

Описаний процес ВПК спрямовано на забезпечення дотримання податкових норм та підвищення впевненості у правильній сплаті податків. Він передбачає застосування спеціального інструментарію та методик, які дають змогу контролювати та управляти податковими процесами, ідентифікувати та мінімізувати податкові ризики, а також оптимізувати оподаткування в межах законодавства [1, с. 73].

Основні відмінності між зовнішнім і внутрішнім податковим контролем полягають у суб'єкті здійснення контролю та методах його здійснення. Зовнішній податковий контроль здійснюється податковими органами з боку держави, тоді як ВПК здійснюється самим підприємством шляхом створення внутрішнього контрольного підрозділу та залучення зовнішніх фахівців, таких як аудиторів, судові експерти, податкові консультанти тощо.

Також ВПК, на відміну від зовнішнього, може здійс-

нюватися як оперативно, так і ретроспективно, і має концептуальну особливість – він дає змогу попереджати виникнення порушень податково-вого законодавства. Метою ВПК є встановлення достовірності, правильності та своєчасності нарахування та сплати податкових зобов'язань, виявлення порушень податкового законодавства та прийняття заходів з усунення порушень і недоліків, а також запобігання їх виникненню [2, с. 260].

Для досягнення зазначеної мети ВПК необхідно виконувати низку основних завдань. Серед них можна виділити такі: встановлення достовірності, правильності та своєчасності нарахування та сплати податкових зобов'язань; виявлення порушень норм чинного законодавства і прийняття заходів з усунення допущених порушень і недоліків, включаючи притягнення до відповідальності посадових осіб за порушення законності; виявлення та запобігання фактам шахрайства, які впливають на оподаткування підприємства; оцінювання та попередження податкових ризиків; податкове планування та податкове прогнозування; запобігання виникненню порушень податкового законодавства шляхом розроблення та реалізації превентивних заходів; формування доказової бази законності господарських операцій.

Ці завдання спрямовано на забезпечення ефективного ВПК та дотримання податкового законодавства.

Господарські операції, які є об'єктами оподаткування підприємства, є об'єктом ВПК, а суб'єктом є внутрішні користувачі інформації. Предметом ВПК є інформація про господарські операції на підприємстві, які підлягають оподаткуванню, а також нарахування та сплати податків і складання та подання податкової звітності [6, с. 134].

Принципи ВПК можна запозичити з Лімської декларації керівних принципів контролю, прийнятої на IX Конгресі Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю в 1977 р. Додатково до цього переліку можна включити принцип діджиталізації.

Інформаційне забезпечення ВПК включає дані з фінансового, податкового, управлінського та статистичного обліку, а також результати податкового аудиту, судових економічних експертиз, експертних досліджень, податкових консультацій та нормативно-правових актів, що регулюють питання оподаткування.

Одним із важливих завдань ВПК, що є складником податкового менеджменту, є формування доказової бази, що підтверджує достовірність, правильність та законність господарських операцій, які підлягають оподаткуванню. ВПК є процесом управління податками суб'єктів господарювання – платників податків, що регулює їх фінансові відносини з державою у перерозподілі доходів підприємств і формуванні доходів бюджету [3].

Процедури та механізми внутрішнього контролю відіграють важливу роль у забезпеченні правильності та своєчасності нарахування та сплати податкових зобов'язань в компаніях. Деякі з процедур та механізмів, що може бути застосовано в організації ВПК, включають:

1. *Внутрішній контрольний план.* Розроблення та впровадження контрольного плану, який визначає конкретні кроки та процедури, необхідні для забезпечення дотримання податкових вимог. Це може включати перевірку точності обчислення податків, перевірку відповідності декларацій податковому законодавству та контроль за

строками сплати податків.

2. *Внутрішній аудит.* Проведення систематичного оцінювання та перевірки внутрішніх процесів, процедур та систем обліку з метою виявлення потенційних помилок, порушень або недоліків. Внутрішній аудит допомагає виявити та виправити проблеми в податковому відрахуванні та звітності, а також запобігти податковим ризикам.

3. *Розроблення та документування процедур.* Встановлення чітких процедур та інструкцій для розрахунку, обліку та звітності податків. Це дає змогу забезпечити єдність підходів до податкового обліку у всіх відділах компанії, а також створює основу для виявлення та усунення можливих порушень.

4. *Комунікація та навчання.* Забезпечення належного розуміння податкових вимог та процедур серед співробітників компанії, а саме проведення навчальних семінарів, тренінгів та інформаційних сесій, спрямованих на підвищення свідомості співробітників стосовно податкових вимог, процедур та відповідальності.

5. *Моніторинг та перевірка.* Регулярне проведення моніторингу та перевірок податкових процесів, що дає змогу виявляти та коригувати можливі помилки, недоліки або порушення податкового законодавства. Це може включати перевірку правильності розрахунку податків, перевірку звітності та порівняння з реальними показниками.

6. *Застосування автоматизованих систем.* Впровадження спеціалізованих програмних засобів та інформаційних систем, що допомагають автоматизувати процеси обліку, звітності та контролю податків. Це спрощує й ускладнює виявлення та коригування помилок, а також покращує точність та ефективність ВПК [4].

Відповідальність за порушення податкових норм є важливим складником ВПК. Компанії та їх керівники несуть відповідальність за достовірність інформації, правильність розрахунку податків та своєчасну сплату податкових зобов'язань. Недотримання податкового законодавства може мати серйозні наслідки для підприємств та їх керівників.

За порушення податкових норм може бути застосовано різноманітні санкції залежно від характеру порушення. Деякі з можливих санкцій включають:

Фінансові санкції. На підприємство може бути накладено фінансові штрафи, пеня, неустойки або інші фінансові санкції за недотримання податкових вимог. Керівники підприємства також можуть нести особисту фінансову відповідальність.

Адміністративні санкції. Порушення податкових норм може призвести до нарахування адміністративних штрафів, адміністративного позбавлення права займати певні посади чи здійснювати підприємницьку діяльність. Керівників підприємства може бути притягнуто до адміністративної відповідальності.

Кримінальна відповідальність. У разі серйозного порушення податкових норм, таких як ухилення від сплати податків великого розміру або податкового шахрайства, може бути застосовано кримінальні санкції. Кримінальна відповідальність може призвести до покарання у вигляді позбавлення волі, конфіскації майна або інших обмежень особистих прав.

Репутаційні наслідки. Порушення податкових норм може негативно вплинути на репутацію підприємства та

його керівників. Це може призвести до втрати довіри клієнтів, партнерів та інших зацікавлених сторін. Репутаційні наслідки можуть мати довгостроковий вплив на ділову діяльність підприємства.

Правові наслідки. Порушення податкових норм може призвести до відкриття судових справ та правових процедур. Підприємство та його керівників може бути притягнуто до цивільної, адміністративної чи кримінальної відповідальності, яка може включати позови, розгляд справ у суді та інші правові процедури [5, с. 34].

Розгляд відповідальності та санкцій за порушення податкових норм є важливим етапом в організації внутрішнього податкового контролю. Відповідальність за правильність та своєчасну сплату податків сприяє дотриманню законодавства та зміцненню довіри до бізнесу. Компанії повинні бути свідомі санкцій, які може бути застосовано, та приділяти достатню увагу внутрішньому контролю для попередження порушень податкового законодавства.

Оптимізація оподаткування є законною практикою, якою компанії можуть скористатися для мінімізації свого податкового навантаження. Оптимізація оподаткування дає змогу ефективно застосовувати податкові пільги, знижки та інші законні механізми для зменшення податкових зобов'язань. Однак важливо зазначити, що оптимізація оподаткування повинна відбуватись в межах законодавства і не повинна перетворюватись на ухилення від сплати податків.

Розгляд стратегій та методів оптимізації оподаткування в межах законодавства може включати такі аспекти:

1. *Вибір оптимальної системи оподаткування.* Компанії повинні ретельно розглядати різні системи оподаткування, щоб визначити ту, яка найкраще відповідає їхнім потребам. Наприклад, в Україні є можливість вибору між загальною системою оподаткування та спрощеною системою оподаткування.

2. *Ефективне використання податкових пільг та знижок.* Законодавство передбачає різні податкові пільги та знижки, які може бути застосовано компаніями. Важливо аналізувати можливості застосування цих пільг відповідно до конкретної галузі та виду діяльності підприємства.

3. *Оптимальне планування оподаткування.* Компанії можуть розробити стратегію планування оподаткування, яка включає розподіл прибутку, оптимальне використання витрат тощо.

4. *Застосування міжнародного оподаткування.* Для міжнародних компаній важливо розглядати можливості міжнародного оподаткування. Це може включати застосування подвійних угод про уникнення подвійного оподаткування, встановлення філії або дочірньої компанії у країнах з більш низькими ставками оподаткування, а також застосування міжнародних структур для оптимізації оподаткування [1, с. 82–83].

5. *Ефективний управлінський облік.* Здійснення ефективного управлінського обліку дає змогу компаніям належно відстежувати свої фінансові показники, включаючи податкові зобов'язання. Це включає точне реєстрування операцій, управління витратами, складання фінансової звітності та дотримання податкових облікових правил.

6. *Консультації фахівців з оподаткування.* Залу-

чення кваліфікованих фахівців з оподаткування допомагає компаніям розробити та реалізувати оптимальні стратегії оподаткування. Це включає консультації з вибору оптимальної системи оподаткування, застосування пільг та знижок, планування оподаткування та виконання вимог податкового законодавства.

Розгляд стратегій та методів оптимізації оподаткування в межах законодавства важливий для підприємств, оскільки дає змогу їм знизити податкові ризики та максимізувати ефективність своєї фінансової діяльності [5, с. 35].

В Україні є деякі проблеми, пов'язані з організацією ВПК, основними з яких є: недостатня свідомість та недостатня кваліфікація працівників; відсутність ефективного внутрішнього контролю; велика кількість податкових обов'язків; корупція; недостатня координація між органами контролю; недостатня автоматизація та застосування інформаційних технологій.

Проблеми організації внутрішнього податкового контролю в Україні може бути подолано шляхом впровадження таких заходів. Для початку необхідно зосередитися на підвищенні кваліфікації працівників, забезпечивши їм якісну підготовку та навчання в галузі податкового контролю. Це може бути досягнуто шляхом організації тренінгів, семінарів та спеціалізованих курсів для фахівців.

Для зміцнення внутрішнього контролю на підприємствах необхідно розробити та впровадити ефективні системи контролю, що передбачають чіткі процедури та політики, що спрямовано на запобігання порушенням податкового законодавства [3, с. 105].

Вирішенню цих та інших проблем може сприяти застосування цифрових технологій, які згідно з визначенням ВПК мають забезпечити ефективне виконання заходів, спрямованих на своєчасне, правильне виконання податкових зобов'язань за встановленою формою. Важливо зазначити, що на сьогодні т.зв. «підривні» (*disruptive*) технології вже значно впливають на організацію ВПК. Тому є нагальна необхідність у постійному дослідженні і моментальному реагуванні на ті чи інші ситуації, які ще не мають відповідних варіантів управлінських рішень.

Ю.О. Мазур [11] особливе значення в цьому процесі вбачає у зацікавленості держави у запровадженні цифрових технологій в економічну діяльність взагалі. Важлива місія покладається на науково-дослідні установи та безпосередньо на самі підприємства.

Сучасні інформаційні технології створюють єдиний інформаційний простір, а тому, на нашу думку, їх застосування у ВПК доцільно розглядати як важливий складник єдиного процесу вдосконалення оподаткування в умовах цифровізації економіки. На швидкість цього процесу впливають чимало чинників як на рівні податкових органів та платників податків, так і на глобальному рівні. Загалом інтелектуалізація податкової функції – це стратегічний складник, що вимагає безперечного дотримання законодавства та уможливує застосування додаткових функцій, що додають вартість для бізнесу.

Для трансформації податкових функцій застосовують такі важливі цифрові технології, як [12]: блокчейн (децентралізований публічний блокчейн – загальнодоступний; приватний блокчейн – централізований, керований адміністратором; гібридний (авторизований)

блокчейн як поєднання децентралізованого і приватного); штучний інтелект (компонент онлайн-платформ податкових служб для зв'язку «24/7» з користувачами); аналітика і Big Data (якісний інтелектуальний аналіз даних про доходи, майно, цифрові платежі, електронні рахунки тощо).

Крім того, як зазначають фахівці всесвітньо відомої компанії ЕУ у дослідженні «Трансформація податкових технологій» [10], глобалізація цифрової економіки змінює потоки податкових даних, збільшує потребу в їх аналізі, посилює вимоги до них вже у світовому масштабі. На їхню думку, поступова інтелектуалізація податкової функції можлива за умови передбачення у стратегічному плануванні не тільки нових технологій і відповідних навичок роботи, а й врахування нових її способів. Компанія ЕУ рекомендує поєднувати добре перевірені підходи до вирішення постійних проблем з потенціалом нових технологій. За результатами досліджень фахівцями ЕУ виявлена нагальна потреба компаній у складній аналітиці даних. Так, 98% компаній для цього вже мають цифрові податкові адміністрації (Digital Tax Administrations – DTA), які сприяють ефективному менеджменту.

Застосування цифрових технологій на рівні суб'єкта господарювання надає значні переваги за рахунок того, що застосовуються: високотехнологічне обладнання, обладнання, що забезпечує розроблення нової та вдосконалення наявної продукції за рахунок конструкторсько-технологічних нововведень. Крім цього, уможливується застосування високотехнологічних матеріалів, різного роду робототехніки, зменшення витрат ручної праці тощо. Вдосконалення виробництва та управлінської діяльності відбувається на основі застосування електроніки та комп'ютерної техніки.

Зокрема, Ю.О. Мазур [11] зазначає, що підприємство має бути зацікавлене у застосуванні цифрових технологій у виробництві та управлінській сфері, щоб також підтримувати його конкурентоспроможність. Вдосконалення виробництва за рахунок застосування інноваційних технологій повинне ґрунтуватися на: покращенні IT-безпеки; застосуванні єдиного набору загальних стандартів технічного опису технологій; орієнтації на людський капітал; удосконаленні організаційної структури та внутрішньої політики підприємства тощо. Дотримання цих вимог позитивно відобразиться і на ефективності функцій ВПК.

Особливого значення набуває ефективність функціонування інформаційної системи підприємства для достовірного відображення його фінансово-господарської діяльності в обліку та звітності, зокрема у нарахуванні та сплаті податків, зборів та інших платежів. О.В. Артюх [1] наголошує на тому, що внутрішні інформаційні потоки повинні забезпечити обмін інформацією між різними підрозділами підприємства: бухгалтерією, відділом маркетингу, багаторівневими виробничими структурами тощо. Тоді сама інформаційна система ВПК створить необхідні умови для дієвого обміну управлінською інформацією внутрішніх структур. На його думку, саме у застосуванні діджитал-технологій у ВПК утворюються необхідні передумови для правильного нарахування та стягнення податків, зборів та інших платежів. Це сприятиме ідентифікації та оцінюванню податкових ризиків; уможливить обґрунтування та своєчасне реагування на

ці ризики; забезпечити аналіз впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на процес оподаткування тощо. Особливого значення набуває рівень кваліфікації осіб, які наділено контрольними повноваженнями у сфері оподаткування, залежно від значимості їх дій в ВПК.

Л.Л. Лабезник [13] виокремлює низку чинників, які прискорюють застосування цифрових технологій для ВПК. Це електронний документообіг у діловому спілкуванні суб'єктів господарювання, що підтримується відповідними засобами зв'язку (електронна пошта, факс, електронний документообіг EDI, електронні платежі EFT) в мережах Інтернет, інтранет і екстранет. Такий підхід дає змогу спільно застосовувати: ділову інформацію у цифровому форматі, обмінюватися нею між учасниками; хмарні технології; безготівкові розрахунки в оплаті товарів та послуг; карткові зарплатні рахунки тощо.

Однак на практиці склалося переконання, що результати впровадження новітніх технологій часто сприймаються з надлишковим оптимізмом. На думку О. Пищуліної [9] «наскрізні технології», зокрема, роботизація, штучний інтелект, віртуальна і доповнена реальність, блокчейн тощо на сучасному етапі найбільш вигідні торговельним компаніям і банкам, оскільки оптимізація їх діяльності за рахунок диджиталізації підвищує віддалений контроль та зменшує (ліквідує) значну кількість робочих місць. Авторка вважає, що однією з пересторог у застосуванні таких технологічних інновацій є можливі кібер-інциденти.

Новим кроком у застосуванні цифрових технологій українськими підприємствами є сплата податків «у кілька кліків» зі свого ноутбука чи смартфона на порталі «Дія». Ці інноваційні податкові послуги для бізнесу у мобільному застосунку запропоновано Міністерством цифрової трансформації України (Мінцифри) спільно з Державною податковою службою (ДПС).

О.В. Атрюх [1] наголошує на тому, що ВПК отримує необхідну інформацію як із зовнішніх, так із внутрішніх структур. Диджиталізацію оподаткування, зокрема, доцільно розглядати у контексті правових відносин між ДПС та платниками податків, тобто з погляду застосування інструментів цифровізації податкового адміністрування. У [12] автори звертають увагу на великі масиви даних, що утворюються від нарахування та сплати податків за допомогою традиційних сервісів. Вони слугують основою для розроблення та прийняття урядом соціально вагомих рішень та програм.

На нашу думку, доцільно зауважити, що істотний вплив у поширенні цифрових технологій для податкових органів викликала, як не парадоксально, пандемія COVID-19. О. Бурашнікова [15] звертає увагу на те, що перехід на дистанційну роботу призвів до зростання обсягів глобальних даних, тому стратегію цифрового трансформування системи податкової служби обов'язково потрібно розглядати через призму міжнародного досвіду.

Л. Лабезник [13] зосереджує увагу на технологіях електронних комунікацій (мереж Інтернет, ентранет, екстранет, систем електронного документообігу, електронних платежів тощо), які відіграють важливу роль також і для диджиталізації оподаткування. Відмічає нову функцію електронних комунікацій, а саме виконання ними аналітичних функцій.

Важливим аспектом трансформації діяльності під-

приємств є швидке поширення електронної комерції. О. Бурашнікова зазначає [15], що з 2020 р. до 2025 р. у високотехнологічних країнах е-комерція зросте на 24%. Така діяльність набуває все більшої ваги у формуванні податкової бази.

Загалом удосконалення ВПК сприяє податковому надходженню в бюджет України. Особливо важливо урівноважити економічні інтереси платників податків та держави, підвищити свідомість та дисципліну платників податків [11] в такий складний час. Цьому процесу має сприяти саме тісна співпраця Мінцифри та ДПС від запровадження електронних послуг у сфері податкового адміністрування акцизного податку, ПДВ, надання електронних довідок та витягів з реєстрів.

Розподіл податкових прав стосовно прибутків суб'єктів господарювання вже не обмежуються їх фізичною присутністю [3], а традиційні податкові стимули стосовно запровадження інноваційних технологій у виробництво чи управління ним, зокрема, і оподаткування підприємства, можуть не спрацювати.

Отже, впровадження цифрових інформаційних технологій дасть змогу покращити збір, оброблення та аналіз податкової інформації, а також сприятиме швидкому виявленню порушень та забезпеченню точності даних. Важливо забезпечити доступ до цих систем всім зацікавленим сторонам.

Для забезпечення прозорості та доступності інформації, податкові органи повинні встановити політику прозорості та забезпечити доступність податкової інформації для платників податків та підприємств. Це може бути досягнуто шляхом забезпечення чіткої комунікації, опублікування норм, правил та процедур оподаткування.

Крім того, важливо встановити чіткі механізми відповідальності за порушення податкового законодавства та неотримання податкових правил. Це може включати належні штрафи, санкції та інші заходи, спрямовані на запобігання порушенням. Водночас важливо, щоб такі механізми було розроблено з урахуванням принципів пропорційності та справедливості.

Окрім цього, необхідно спростити спори та судові процедури у сфері податків. Це може бути досягнуто шляхом встановлення швидкого та ефективного механізму розгляду податкових справ, а також впровадження альтернативних способів врегулювання конфліктів, наприклад, медіації або арбітражу.

Також необхідно забезпечити підтримку та консультації підприємствам з боку податкових органів. Платники податків повинні мати доступ до консультаційних служб, які зможуть надати інформацію та поради з питань оподаткування, а також допомогти у вирішенні складних податкових питань [8].

ВИСНОВКИ

Організація внутрішнього податкового контролю в Україні є критично важливою для забезпечення дотримання податкових вимог та ефективного справляння податків. Особливості такого контролю, такі як складна податкова система, часті зміни в законодавстві та висока ймовірність податкових порушень, вимагають від підприємств ретельного контролю та впровадження ефективних механізмів контролю та моніторингу. Дотримання міжнародних стандартів та забезпечення довіри

до податкової системи також є важливими аспектами організації внутрішнього податкового контролю. Прозорість, відповідальність та систематичний підхід до контролю є ключовими факторами для успішної реалізації внутрішнього податкового контролю в Україні.

Внутрішній податковий контроль відіграє важливу роль у забезпеченні коректності і своєчасності нарахування та сплати податків, керуванні податковими ризиками та підвищенні ефективності господарських операцій, які підлягають оподаткуванню. Цей контроль

також спрямований на розроблення та впровадження запобіжних заходів для запобігання податковим порушенням. Шляхом внутрішнього податкового контролю забезпечується перевірка і аналіз фінансових, податкових та управлінських даних, а також розроблення та дотримання нормативно-правових актів, що регулюють питання оподаткування. В результаті цих заходів забезпечується висока довіра до податкової системи та підвищується фінансова стійкість підприємств.

Список використаних джерел

1. Артюх О.В. Внутрішній податковий контроль: теоретико-методичні та організаційні аспекти. *Реформування обліково-контрольної системи підприємств України за міжнародними стандартами*: монографія. Харків, 2018. С. 71–88.
2. Галушак І.Є. Формування податкової політики та податковий контроль на мікрорівні. *Вісник Прикарпатського університету. Економіка*. 2017. Вип. XII. С. 259–262.
3. Ковальчук К.Ф. Актуальні питання вдосконалення податкового контролю в Україні. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 4. С. 100–106.
4. Мельник М.І. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності: монографія. Львів, 2015. 330 с.
5. Пухальський В. Теоретичні аспекти податкового контролю. *Молодий вчений*. 2022. № 1 (101). С. 32–36.
6. Ткачик Ф.П. Удосконалення податкового контролю в Україні у контексті протидії ухиленню від оподаткування. *Економічний часопис-XXI*. 2017. № 4. С. 133–137.
7. Волошин Ю. Податковий контроль в Україні: сутність, сучасні тенденції та нововведення. *Науковий Вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 10. С. 48–64.
8. Назарова К.О., Шушакова І.К., Левченко Ю.А. Внутрішній податковий контроль в забезпеченні ефективного менеджменту компанії. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1682/1618>
9. Пищуліна О. Дві сторони цифрових технологій: «цифрова диктатура» або збереження стійкості. URL: <https://razumkov.org.ua/statii/dvi-storony-tsyfrovykh-tekhnologii-tsyfrova-dyktatura-abo-zberezhennia-stiikosti>
10. Solutions to help you accelerate tax transformation. URL: https://www.ey.com/en_us/financial-services/solutions-to-help-you-accelerate-tax-transformation?WT.mc_id=10815583&AA.tsrc=paidsearch&gad=1&gclid=CjwKCAjwhdWkBhBZEiwA1ibLmL9WhUSMVD8alu4HJci8TxjBtDzy-RA40vX3rSAbUMJBXzuTxYwrixoCOqQAavD_BwE
11. Мазур Ю.О. Аналіз державних інструментів стимулювання інноваційних технологій в умовах глобальної цифровізації. *Економіка промисловості*. 2020. № 4 (92). С. 91–117. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/173184>
12. Иванов С.В., Чекина В.Д., Разумова Г.В. Податки майбутнього: адміністрування в умовах цифровізації економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 43. С. 43–59. URL: http://www.visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/43_2022ua/11.pdf
13. Лазебник Л.Л. Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2018. Вип. 2. С. 69–74. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268452991.pdf>
14. Назарова К.О., Шушакова І.К., Левченко Ю.А. Внутрішній податковий контроль в забезпеченні ефективного менеджменту компанії. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-2>
15. Бурашнікова О. Міжнародний досвід цифровізації в податковій сфері. *Humanities studies*. 2023. № 14 (91). pp. 148–157. URL: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-14-91-17>

References

1. Artiukh O.V. Internal tax control: theoretical, methodological, and organizational aspects. *Reforming the accounting and control system of Ukrainian enterprises according to international standards*: monograph. Kharkiv, 2018. pp. 71–88. (in Ukrainian).
2. Halushchak I.Y. Formation of tax policy and tax control at the micro level. *Prekarpathian University Bulletin. Economics*. 2017. Issue № 12. pp. 259–262. (in Ukrainian).
3. Kovalchuk K.F. Topical issues of improving tax control in Ukraine. *Economic Bulletin of the National Mining University*. 2017. №4. pp. 100–106. (in Ukrainian).
4. Melnik M.I. Tax control in Ukraine: problems and priorities of efficiency improvement: monograph. Lviv, 2015. 330 p. (in Ukrainian).
5. Pukhalskyi V. Theoretical aspects of tax control. *Young scientist*. 2022. №1 (101). pp. 32–36. (in Ukrainian).
6. Tkachyk F.P. Improving tax control in Ukraine in the context of countering tax evasion. *Economic Journal XXI*. 2017. № 4. pp. 133–137. (in Ukrainian).
7. Voloshyn Y. Tax control in Ukraine: essence, modern trends and innovations. *Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*. 2015. № 10. pp. 48–64. (in Ukrainian).
8. Nazarova K.O., Shushakova I.K., Levchenko Y.A. Internal tax control in ensuring effective management of the company. *Economy and society*. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1682/1618> (in Ukrainian).
9. Pyschulina O. Two sides of digital technologies: «digital dictatorship» or sustainability. URL: <https://razumkov.org.ua/statii/dvi-storony-tsyfrovykh-tekhnologii-tsyfrova-dyktatura-abo-zberezhennia-stiikosti> (in Ukrainian).
10. Solutions to help you accelerate tax transformation. URL: https://www.ey.com/en_us/financial-services/solutions-to-help-you-accelerate-tax-transformation?WT.mc_id=10815583&AA.tsrc=paidsearch&gad=1&gclid=CjwKCAjwhdWkBhBZEiwA1ibLmL9WhUSMVD8alu4HJci8TxjBtDzy-RA40vX3rSAbUMJBXzuTxYwrixoCOqQAavD_BwE
11. Mazur Y.A. Analysis of state tools for stimulating innovative technologies in the context of global digitalization. *Econ. promisl.*

2020. №4. pp. 91-117. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/173184> (in Ukrainian).

12. Ivanov S.V., Chekina V.D., Razumova H.V. Taxes of the future: administration in conditions of digitalization of the economy. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*. 2022. Issue 43. pp. 43-59. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/43_2022ua/11.pdf (in Ukrainian).

13. Lazebnik L. L. Digitalization of economic relations as a factor in improving the business processes of the enterprise. *Economic Bulletin. Finance, accounting, taxation*. 2018. Issue 2. pp. 69-74. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268452991.pdf> (in Ukrainian).

14. Nazarova K.O., Shushakova I.K., Levchenko Y.A. Internal tax control in ensuring the effective management of the company. *Economy and Society*. 2022. Issue 43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-2> (in Ukrainian).

15. Burashnikova O. International experience of digitalization in the tax sphere. *Humanities studies*. 2023. № 14 (91). pp. 148–157. URL: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-14-91-17> (in Ukrainian).

Hanna BULKOT

PhD in Economics, Associate Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2657-2862>

e-mail: Pypcanna@ukr.net

Nadiia BUHAI

PhD in Economics, Associate Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4670-935X>

e-mail: super.bsv2011@ukr.net

Iryna MATIENKO-ZUBENKO

PhD in Economics, Associate Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0266-1489>

e-mail: matienko-zubenko.irynd@kneu.edu.ua

PECULIARITIES OF THE INTERNAL TAX CONTROL ORGANIZATION IN UKRAINE

Introduction. The organization of internal tax control in Ukraine is crucial because of the complexity and dynamism of the country's tax system. Frequent changes in tax legislation create the need to introduce effective control mechanisms to ensure compliance with tax requirements. Therefore, one of the essential components of this process is the ability to leverage cutting-edge information technology, both by the tax authorities and their potential customers.

The purpose of the paper is to examine the intricacies of organizing internal tax control in Ukraine.

Results. The paper is devoted to the study of the peculiarities of organizing internal tax control in Ukraine with the aim of enhancing taxation efficiency and ensuring compliance with tax legislation. It is mentioned the distinctions between external and internal tax control. There are systematized mechanisms and procedures that can be employed in the organization of internal tax control. The paper identifies the main problematic aspects of internal tax control in Ukraine and proposing directions for their resolution. It also examines the features of internal tax control within the context of the digitalization of the economy.

Conclusions. Internal tax control holds a crucial role in ensuring the accuracy and timeliness of tax accruals and payments, managing tax risks, and enhancing the efficiency of taxable business transactions. This control also extends to the development and implementation of safeguards aimed at preventing tax violations. Internal tax control ensures the verification and analysis of financial, tax and management data, as well as the development and compliance with regulations governing taxation. These measures result in bolstering confidence in the tax system and fostering increased financial stability for enterprises.

Keywords: tax control, risks, forecasting, sanctions, taxation, tax regulations, digital technologies, artificial intelligence, robotization, blockchain, virtual reality